

**Infosecurity.sk:
Monitoring dezinformačnej scény
(máj-august 2021)**

Úvod a metodológia

„Ked' hovoríme o informačných operáciách, hovoríme o systematickom využívaní a aktívnom šírení nepravdivých a zavádzajúcich informácií podvratnými spôsobmi s cieľom narušiť demokratický systém a spoločnosť.“ (GLOBSEC 2020).

Informačné alebo vplyvové operácie sú vo svojej podstate najčastejším prejavom hybridných hrozieb a najmä v ére sociálnych sietí predstavujú relatívne lacnú, rýchlu a jednoduchú možnosť ako polarizovať spoločnosť. Ich šíriteľmi sú rôzni dezinformační aktéri (weby s problematickým obsahom, stránky na sociálnych sieťach a pod.) motivovaní politickými, ekonomickými, sociálnymi alebo psychologickými faktormi. Využívajú pritom rôzne nástroje (dezinformácie, hoaxy či propagandu) a rôzne naratívy.

K monitoringu obsahu sme pristupovali prostredníctvom dvoch spôsobov. Prvým z nich bola metrika *Total interactions*, ktorá poslúžila ako základný nástroj pre monitoring dezinformačnej scény, respektíve celoplošného zachytenia najdominantnejších aktérov a naratívov. Rovnako sme použili metriku *Overperforming*, a to preto, že ráta podiel získanými a priemernými interakciami príspevkov danej stránky. Tak sme sa dostali k príspevkom tých dezinformačných médií a facebookových stránok, ktoré neboli dominantné z pohľadu celkového počtu interakcií, ale svojou úspešnosťou v porovnaní s ostatnými príspevkami, ktoré daná stránka publikuje. Tento spôsob môže potenciálne zachytiť témy a formy príspevkov, ktoré dosahujú nadpriemerné čísla. Zároveň sme použili metriku *Total interactions*, pomocou ktorej sme dokázali zachytiť najúspešnejšie príspevky.

Prvá kapitola je venovaná naratívom proti západným štruktúram - Organizácii Severoatlantickej zmluvy (ďalej len „NATO“) a Európskej únii (ďalej len „EÚ“). Zároveň sme k naratívom proti EÚ zaradili aj naratívy namierené proti menšinám, z ktorých boli najčastejšie prítomné naratívy proti LGBT+ a proti rómskej menšine. Spoločné začlenenie týchto naratívov je ovplyvnené hodnotovým nastavením EÚ v otázke ochrany menšín. Vo všeobecnosti platí, že naratívy namierené proti NATO a EÚ sú už tradičnou súčasťou dezinformačnej scény a majú za cieľ zdiskreditovať tieto štruktúry v očiach verejnosti, prípadne narušiť ich verejné vnímanie s cieľom podkopať piliere zahraničnopolitickej orientácie SR. Na vyhľadávanie dát sme použili kľúčové slová NATO, EU, LGBT, EÚ, Európska únia, európsky/a/e, aliancia, vojna, homosexuáli a gender.

Druhá kapitola je venovaná naratívom, ktoré podporujú Rusko, Bielorusko a Maďarsko, ako štáty s prvkami autoritatívnych režimov. Takto ladené články a príspevky majú propagandistický charakter, kedy neraz priamo preberajú rétoriku cudzích aktérov a smerujú k politickému (a ideologickému) zápasu s aktivitami štruktúr popísaných v predchádzajúcej kapitole. V tejto kapitole sme vyhľadávali dáta pomocou kľúčových slov Rusko, Putin, Bielorusko, Lukašenko, Prataševič, Maďarsko, Orbán, Poľsko, Kaczyński.

Tretia kapitola je venovaná naratívom, ktoré súvisia s pandémiou nového koronavírusu - predovšetkým kritika očkovania proti COVID-19 a protipandemických opatrení. Táto rétorika priamo prispela k neochote časti verejnosti dať sa zaočkovať a dodržiavať platné vládne

nariadenia a viedla ku vzniku protestov. Dáta sme vyhľadávali s pomocou kľúčových slov apartheid, podčlovek, podľudia, podľudí, nadľudia, nadľudí, diskriminácia, diskriminácii, diskriminačný, fašizmus, fašizmu, fašistická, fašistický, totalita, totality, totalitná, segregácia, segregácii, farmafirmy, farmafíriem, teror, dehumanizácia, gestapo, protest.

Hlavné zistenia

- Dezinformačná scéna sa počas sledovaného obdobia venovala EÚ prevažne v spojení s témou zavedenia Covid pasov. Podľa drvivej väčšiny aktérov s problémovým obsahom sa EÚ snaží diskriminovať svojich občanov a motivovať ich tým k očkovaniu, čím by prispela k tržbám farmaceutických firiem, pretože slúži len záujmom mocných. Únia sa nevyhla ani klasickému naratívu o prerozdeľovaní utečencov a následnej islamizácii Európy.
- EÚ bola spájaná s ideológiou liberalizmu a ochranou menšín, primárne skupiny LGBT+. V tomto prípade sa šírili príspevky podporujúce maďarský Zákon o ochrane detí, EÚ bola vzhľadom na jej hodnotové zasadenie odsudzovaná viacerými zdrojmi s problematickým obsahom. Podobná rétorika je vlastná predovšetkým naratívu o dekadencii západnej spoločnosti a západných štruktúr.
- V súvislosti s NATO sa pravidelne opakovali príspevky kritizujúce presuny spojeneckých vojsk naprieč územím SR. Častým terčom kritiky bolo aj nakupovanie vojenskej techniky a s ním spojené výdavky na obranu, ako aj možnosť navýšenia rozpočtu na obranu na požadované 2% HDP.
- Na dezinformačnej scéne sa vyskytlo viacero príspevkov vyzývajúcich k vystúpeniu Slovenska z aliancie NATO. Zároveň dochádzalo k pravidelnému očierňovaniu spojeneckých vojakov, to však bolo v kontraste s pozitívnym vykresľovaním armády Ruskej federácie.
- Dezinformačná scéna rovnako od mája do augusta šírila články a príspevky s prokremel'skou propagandou. Spomedzi všetkých skúmaných typov propagandy bola šírená najväčším množstvom aktérov. V ich naratívoch bol výrazne zastúpený aj historický revizionizmus, a to najmä v spojitosti s druhou svetovou vojnou a so ZSSR.
- V máji a v júni sme boli svedkami tematického prepojenia prokremel'skej a bieloruskej propagandy. Prvý významnejší naratív sa týkal údajne plánovaného atentátu na bieloruského prezidenta Alexandra Lukašenka. Túto pôvodne bieloruskú propagandu využili aj viacerí prokremel'skí aktéri. V šírených príspevkoch a článkoch sa snažili obviňovať Európsku komisiu (ďalej len „EK“) a vládu SR z financovania atentátu.
- Druhý naratív sa týkal diania spojeného s núteným pristátím lietadla spoločnosti Ryanair a so zatknutím bieloruského opozičného novinára Ramana Prataseviča. Tento Lukašenkov akt štátneho terorizmu si našiel svojich obhajcov na poli dezinformačnej scény. Najčastejšie šírený naratív klamlivým spôsobom obviňoval Ramana Prataseviča z členstva v neonacistickom pluku Azov, čím sa snažil legitimizovať Lukašenkov krok.
- Určité tematické prepojenie bolo prítomné aj v rámci príspevkov, ktoré súviseli s Maďarskom. To sa týkalo predovšetkým kritiky fungovania EÚ.
- Dezinformačná scéna sa v sledovanom období zaoberala aj očkovaním a pandemickými opatreniami. Škodlivá rétorika vyústila do letnej série protestov, kde značná časť obyvateľstva prejavila svoju nespokojnosť s novými vládnymi nariadeniami.

- Počas skúmaného obdobia bola najvýraznejšie prítomná toxická rétorika, ktorá nové pandemické opatrenia spojené s prísnejšími pravidlami pre nezaočkovaných obyvateľov porovnávala s apartheidom, totalitou a fašistickým zriadením.
- Dezinformačná scéna informovala o diskriminácii, segregácii a dehumanizácii nezaočkovaných, ako aj o kategorizácii občanov na podľudí a nadľudí. Do značnej miery bola prítomná práca s negatívnymi emóciami, pričom aktéri dokázali vytvoriť dojem, že väčšia časť obyvateľstva stratí základné ľudské práva, ak sa nepostaví vláde na odpor.
- Škodlivá rétorika bola doplnená dezinformáciami o vakcínach a zveličovaním vedľajších účinkov očkovania. Využitá bola tiež relatívne dobrá pandemická situácia na spochybňovanie nutnosti nových vládnych nariadení.
- Najviac interakcií zaznamenali zábery z protestov, videá o nepokojoch kvôli pandemickým opatreniam v zahraničí, príspevky šíriace strach z vakcín a príspevky o neopodstatnenosti nových nariadení.

Naratívy proti západným štruktúram a hodnotám. Naratívy proti menšinám.

Počas sledovaného obdobia rezonovala v takzvaných alternatívnych médiách a u tradičných dezinformačných aktérov tematika západných štruktúr, najmä NATO a EÚ, s cieľom ich diskreditácie.

Kritika neobišla ani menšiny, často spájané práve s EÚ alebo pojmom Západ. Ak sa pozrieme na štúdiu [Globsec Trends 2021](#), podpora EÚ naprieč strednou a východnou Európou sa za posledné roky mierne zvýšila. Podľa prieskumu dosahuje na Slovensku tento rok podpora členstva približne 78%, v porovnaní s približne 16% respondentov, ktorí by boli za vystúpenie z Únie. Globsec zdôrazňuje, že Slovenská republika má ako jediná zo skúmaných krajín trend rastu podpory členstva zo 66% v roku 2018 na 78% v roku 2021. Z prieskumu ďalej vyplýva, že približne 28% opýtaných nikdy nepočulo o predsedníčke EK Ursule von der Leyenovej, avšak okolo 44% o nej počulo a vnímajú ju skôr pozitívne, čo môže značiť lepšiu komunikáciu medzi Úniou a občanmi Slovenska, prípadne lepšiu komunikáciu zo strany kľúčových slovenských inštitúcií.

V prípadnom referende o vystúpení z NATO by podľa [rovnakej štúdie](#) od Globsecu hlasovalo 63% opýtaných za zotrvanie, naproti tomu 25% respondentov by bolo za vystúpenie z aliancie. Slovensko predstavuje spolu s Bulharskom krajiny s najmenšou mierou podpory členstva v NATO. V roku 2015 bolo približne 50% populácie za zotrvanie v aliancii, v roku 2021 je za zotrvanie až 63%, okrem toho podpora vystúpenia klesla z 31% v roku 2015 na 25% v roku 2021.

Zo štúdie [Voices of Central and Eastern Europe](#), taktiež publikovanou Globsecom vyplýva, že až 46% opýtaných občanov Slovenskej republiky si myslí, že migranti sú zvýhodňovaní oproti ostatným. Okrem toho 45% opýtaných uviedlo, že menšiny sú (podľa nich) zvýhodňované oproti ostatným. Podľa 39% respondentov ohrozuje menšinová skupina LGBT+ slovenskú identitu a hodnoty, pričom až 72% vyjadrilo rovnaké obavy pred migrantmi.

Autori štúdie ďalej zistili, že až okolo 56% Slovákov verí v konšpiračné teórie a približne 60% si myslí, že o svetových záležitostiach rozhodujú elity s cieľom nastoliť totalitný svetový poriadok. Zo všetkých analyzovaných štátov strednej a východnej Európy sú obyvatelia Slovenskej republiky najviac náchylní uveriť konšpiračným teóriám a majú najnižšiu dôveru v inštitúcie. Nakoniec, zhruba 65% Slovákov verí, že základne NATO na území Slovenskej republiky by znamenali okupáciu Slovenska armádou USA.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti boli do analýzy dezinformačnej scény zahrnuté hoaxy, konšpiračné teórie a naratívy vykresľujúce EÚ a NATO negatívne. Na šírenie naratívov proti západným organizáciám slúžili predovšetkým médiá a facebookové stránky s problematickým obsahom.

NATO

V máji bola aliancia spomenutá v 145 príspevkoch na československej dezinformačnej scéne Facebooku (pri použití kľúčového slova NATO v kategórii Overperforming). Najpopulárnejším bol príspevok od stránky *Slobodný vysielateľ* o [prieskume](#), podľa ktorého ľudia [označili](#) USA za väčšiu hrozbu pre svetový mier a demokraciu než Rusko či Čínu.

Vyskytlo sa viacero príspevkov o výročnej správe NATO, podľa ktorej by za zotrvanie v aliancii bolo len 51% Slovákov, avšak za vystúpenie z aliancie bolo 27% opýtaných, čím sa autori príspevkov snažili [zdôrazňovať](#) nízku popularitu aliancie na Slovensku. Samotný prieskum bol zároveň aj spochybňovaný, keďže ho podľa dezinformačnej scény vykonalo práve NATO, a preto ho treba brať s rezervou. Aj kvôli danému prieskumu sa vo veľkom množstve [šíril](#) naratív vykrešľujúci NATO ako zločineckú organizáciu, z ktorej treba podľa aktérov ako [Odboj V4](#) vystúpiť.

Kritika aliancie bola založená prevažne na vysokých finančných nákladoch plynúcich z členstva, ktoré platia daňový poplatníci, pričom vo viacerých oblastiach by sa financie vraj uplatnili lepšie. Šírila sa taktiež kritika ministra obrany Jaroslava Naďa za [varovanie](#) pred ruskou hrozbou na ukrajinských hraniciach, viacero zdrojov s problémovým obsahom obraňovalo Rusko argumentom, že ruské vojská sa na ich území len bránia pred agresiou NATO spôsobenou rastom amerických jednotiek vo východnej Európe.

V júni bolo NATO spomenuté v 152 príspevkoch. *Extra plus* [informovalo](#) o výroku ministra zahraničných vecí SR Ivana Korčoka na summite NATO, podľa ktorého je NATO pripravené brániť Slovensko. Potvrdenie rozhodnutia začleniť Ukrajinu do NATO bolo niektorými aktérmi vyložené ako americký plán zatiahnuť Ukrajinu do vojny s Ruskom, na čom by profitoval Západ.

Zopár osobností dezinformačnej scény prirovnalo jednotky NATO chrániace východnú Európu k príprave na inváziu, akou bola operácia Barbarossa.

Stránka *Armáda Ruskej Federácie* rozširovala naratív o tom, že britské ministerstvo obrany [klame](#) a pri čiernomorskom incidente došlo k varovným výstrelom z ruskej strany.

Rezonoval aj minister obrany SR Naď, ktorý počas GLOBSEC Fóra [vyhlásil](#), že na Slovensku operujú ruskí agenti a varoval aj pred zneužitím médií, propagandou a falošnými správami.

Spojené štáty americké boli kritizované za prevalenie informácií ohľadom ich spolupráce s Dánskom pri špehovaní európskych [predstavitel'ov](#). Domáce médiá s problémovým obsahom ako *Slobodný vysielateľ* sa pri tejto príležitosti pokúšali poukázať na dvojaký meter vládnych politikov a [mainstreamových médií](#) voči USA a Rusku v prípade spravodajskej služby, ignorujúc pritom geopolitické súvislosti.

Počas júla bolo NATO spomenuté v 61 príspevkoch. Stránka *Armáda Ruskej Federácie* [informovala](#) o ruských snahách vybudovať základňu v Afrike ako o odpovedi na údajnú expanziu NATO na východ. V júli sa odohralo aj vojenské cvičenie NATO Sea Breeze, ktoré

si dezinformačná scéna [vysvetlila](#) ako jasnú provokáciu. [Šíril](#) sa nekritický naratív o údajnom „grandióznom kúsku“ ruských bombardérov, ktoré sa zjavili uprostred vojenského cvičenia NATO. *Hlavný denník* [rozširoval](#) počas júla naratív očierňujúci vojakov aliancie, ktorých vykreslovali ako násilníkov, opilcov, narkomanov a zvrhlíkov.

Do 16. augusta sa pojem NATO vyskytol v 35 príspevkoch v rámci nami skúmaných aktérov. Príspevok od stránky *Armáda Ruskej Federácie* [vykresloval](#) vojská NATO ako vojnových štváčov podporujúcich rôzne militantné skupiny v Líbyi.

Šíril sa aj naratív, podľa ktorého NATO umelo [vykresľuje](#) Rusko ako hrozbu, aby mohlo prezbrojiť a následne na Rusko samo zaútočiť. Okrem toho *Armádny magazín* [šíril](#) imidž neschopnosti NATO zastaviť prípadný útok Ruska v Pobaltí.

Niektorí aktéri sa pokúšali vyobrazit' vojenskú operáciu v Afganistane ako agresiu s cieľom zmocniť sa nerastného bohatstva, misie NATO sú podľa nich len krvavé vojenské dobrodružstvá. *Hlavné správy* sa zase [vysmievali](#) z amerických snáh vyzbrojiť afganskú armádu, ktoré podľa nich skončili tým, že Taliban dobyl Afganistan modernými zbraňami, a amerického prezidenta Joe Bidena označili za „čoraz dementnejšieho“.

Európska únia

Podľa analýzy (s kľúčovým slovom EÚ a v kategórii Overperforming) bola Európska únia počas mája spomenutá celkovo v 261 príspevkoch. Na alternatívnych weboch [dominovala](#) téma Konferencie o budúcnosti EÚ s cieľom [priblížiť](#) občanov k Únii. Vyskytol sa naratív, podľa ktorého sa jedná o frašku, kritika smerovala prevažne k inštitúciám EÚ pre jej nadmernú byrokraciu a neschopnosť komunikovať s občanmi a reflektovať ich potreby. Podobné predchádzajúce pokusy o debatu s občanmi boli označované za neúspešné a trápne, a preto bol dopredu odsudzovaný aj tento. Nemalá pozornosť bola [venovaná](#) aj téme reštriktívnych opatrení zavedených Ruskom voči ôsmim predstaviteľom EÚ, ako odpoveď na európske sankcie.

V dezinformačnom priestore zarezonovala aj téma zadržania bieloruského aktivistu Prataševiča, stránkami s problematickým obsahom označovaného za agenta Západu a [fašistu](#). *Hlavný denník* [šíril](#) naratív o husárskom kúsku alebo prefikanom Lukašenkovom ťahu.

Stránky s problematickým obsahom kritizovali politiku EÚ voči Rusku, podľa ich naratívu je to práve Západ, čo vedie hybridnú vojnu proti Rusku, napríklad financovaním ruskej opozície. Západ sa tým údajne snaží udržať americkú hegemoniu. Podobný naratív o totalite s cieľom zastaviť formovanie bipolárneho sveta [šírilo](#) aj *Extra plus* s článkom o ruskom ministrovi zahraničných vecí Sergejovi Lavrovovi.

V júni bola EÚ spomenutá v priestore dezinformačnej komunity na Facebooku celkovo 237-krát. EÚ bola kritizovaná najmä za schválenie Covid pasov interpretovaných ako zničenie slobody pohybu, čo vraj znamená, že EÚ nerešpektuje ľudské práva a prakticky sa v Únii už neoplatí zotrvať, stránka *S4 - illumináti* dokonca [použila](#) rétoriku, podľa ktorej sa z „EÚ stáva

obrovský koncentračný tábor“ (na daných weboch zároveň dominovali proti-očkovacie naratívy).

Objavovali sa aj už klasické naratívy vyvolávajúce strach z nebezpečných [utečencov](#) a [islamizácie](#) Európy, pozitívne bol prijatý krok dánskej premiérky [neprijímať](#) migrantov, kolovala aj ničím nepodložená správa o tom, že Dánsko údajne [vracalo](#) migrantov lietadlom do Afriky.

Rovnako tak sa na stránkach s problematickým obsahom mohla tešiť pozornosti aj téma [Spoločnej deklarácii o budúcnosti Európy](#), vykresľujúca EÚ ako federalistický super-štát, čo maže európske hodnoty a identity, a nahradzuje ich liberálnymi, proti čomu sa však postavili konzervatívni politici ako Viktor Orbán, Marine Le Penová či Matteo Salvini.

Počas júla bola EÚ spomenutá v 274 príspevkoch. Príspevky o EÚ s najväčším výtlakom kritizovali zachraňovanie utečencov na mori a ich prijímanie, v protiklade s údajnou segregáciou nezaočkovaného európskeho obyvateľstva.

Do popredia sa [dostala](#) aj kontroverzná otázka legalizácie marihuany, ktorú podľa kritikov údajne podporuje EÚ, opäť pretože slúži záujmom mocných. Okrem toho bol kritizovaný aj zákaz spaľovacích motorov diskriminujúci chudobnejších, ktorí si elektromobily nebudú môcť dovoliť. Úspech potom zožala možnosť vytvorenia konzervatívnej anti-imigračnej strany v Európskom parlamente.

Únia bola tiež spájaná s povinným očkovaním a obstarávaním vakcín s nutnosťou ich minúť, kvôli údajnej korupcii spojenej s ich nákupom. Dokonca aj návšteva predsedníčky EK von der Leyenovej bola vykladaná ako uistenie sa Únie, že Slovensko bude očkovať západnými vakcínami. [Vyskytla](#) sa taktiež pomerne odvážna konšpiračná teória o skrížených rukách prezidentky SR a predsedníčky EK, podľa ktorej sa malo jednať o symbol obetovania Slovákov.

Počas júna a júla vzbudil pozornosť najmä kontroverzný maďarský Zákon o ochrane detí. Pôvodne slúžil na sprísnenie trestov za zneužívanie detí, neskôr však boli prijaté pozmeňujúce návrhy s cieľom zakázať „propagovanie homosexuality“ deťom do 18 rokov. Podľa Európskeho parlamentu obmedzuje prijatá legislatíva slobodu prejavu a práva detí. Drvivá väčšina stránok s problematickým obsahom [sa postavila](#) na stranu Orbána a [chválila](#) ho za zachovanie jeho postoja aj pri riziku straty finančných prostriedkov z EÚ, pričom akákoľvek kritika zo strany EÚ bola označovaná za nemorálnu až prehnitú.

Na dezinformačnej scéne sa vyskytla rétorika o pedofíloch v Bruseli a skazenej dekadentnej liberálnej propagande s cieľom zničenia rodiny ako inštitúcie a „dúhových mimovládach“, útočiacich na maďarský zákon. Video [označujúce](#) gender ideológiu za chorú dosiahlo až 10 500 interakcií. Problémoví aktéri útočili aj na [znak](#) prejavu úcty k „*extrémistickému*“ BLM hnutiu formou klaňania pred futbalovými zápasmi, [vyskytol](#) sa taktiež rasovo založený naratív, podľa ktorého slúžil jav na prejavenie podradnosti bielej rasy. Nakoniec sa vyskytla aj

problematika rómskej menšiny, v súvislosti s tým dominovali najmä príspevky vysmievajúce sa Petrovi Pollákovi a jeho Roma Lives Matter iniciatíve.

Naratívy týkajúce sa Ruska, Bieloruska a Maďarska

Naratívy podporujúce autoritatívne a hybridné režimy sú dlhodobou súčasťou dezinformačných kampaní. V tejto časti sa zameriavame na tie naratívy, ktoré sú v súlade so záujmami Ruska, Bieloruska a Maďarska. Dezinformační aktéri šíriaci takéto naratívy vytvárajú v ľuďoch pocit nejednoznačnosti, neistoty a nedôvery. Ich eventuálnym cieľom je destabilizácia západných spoločností či podpora svojich záujmov.

Rusko

Štúdia Globsec *The image of Russia in Central & Eastern Europe and the Western Balkans* [ponúka](#) viaceré kľúčových zistení týkajúcich sa postoja Slovákov k Rusku.

Podľa 42% respondentov je Rusko našim najdôležitejším strategickým partnerom. Ako sa ukázalo, táto podpora stúpa s pribúdajúcim vekom respondentov. 58% respondentov sa stotožnilo s výrokom, podľa ktorého je Rusko našim bratským národom alebo by bolo potrebné udržiavať vzťahy Slovenska s Ruskom. Až 50% respondentov súhlasilo s tvrdením, že Západ častokrát nespravodlivo obviňuje Rusko z nezákonného alebo nečestného správania. Iba 20% respondentov vníma Rusko ako hrozbu pre Slovensko. Ďalšie zistenie ukázalo, že Rusko úspešne využíva, ba až zneužíva antifašistický odkaz. Až 51% respondentov súhlasilo s tvrdením, podľa ktorého Rusko bolo hlavným aktérom zodpovedným za porážku fašizmu počas druhej svetovej vojny a aj naďalej vedie boj proti fašizmu.

Prokremel'skú propagandu šírili v skúmanom období viaceré weby s problematickým obsahom a facebookové stránky. Články s takýmto obsahom šírili predovšetkým *Armádný magazín*, *ExtraPlus*, *Hlavný denník*, *Hlavné správy*, *Na palete a Slobodný vysielateľ*, a tiež facebookové stránky *Armáda Ruskej Federácie*, *Megazine* či *Milujeme Rusko*.

Podľa metriky Overperforming bolo Rusko súčasťou naratívov československej dezinformačnej scény v 224 príspevkoch za máj, 203 príspevkoch za jún, 129 príspevkoch za júl a v 57 príspevkoch v období od 1. do 16. augusta. Pre porovnanie, ruský prezident Vladimir Putin bol podľa rovnakej kategórie súčasťou naratívov tejto scény v 99 príspevkoch za máj, 93 príspevkoch za jún, 57 príspevkoch za júl a 14 príspevkoch v období od 1. do 16. augusta.

Začiatku mája výrazne dominoval historický revizionizmus naviazaný na oslavy 76. výročia konca druhej svetovej vojny. Prokremel'skí dezinformační aktéri už klasicky vykresľujú Sovietsky zväz do podoby mierotvorcu, ktorý oslobodil Európu od fašizmu. V ich naratívach pritom úplne absentuje pakt Molotov-Ribbentrop či úloha ostatných Spojencov pri porážke nacistického Nemecka.

ExtraPlus [zašiel](#) vo viacerých článkoch ešte ďalej, keď obviňoval Západ zo snahy o prepísanie histórie. Nielenže pritom ignoroval takéto snahy zo strany Kremľa, ale aj šírili prokremel'skú

verziu udalostí druhej svetovej vojny. Terčom kritiky sa stali aj okolnosti spojené s tohtoročným pietnym aktom kladenia vencov na vojnovom pamätníku Slavín v Bratislave.

Súčasťou „revizionistického“ naratívu sa [stala](#) aj obhajoba každoročných aktivít motorského gangu Noční vlci a ich sympatizantov. Deklarovaným cieľom Nočných vlkov bolo vzdať úctu padlým hrdinom druhej svetovej vojny. Odborníci však dlhodobo upozorňujú na propagandistický charakter ich aktivít a na ich priame napojenie na Kremľ. Práve pre tieto skutočnosti boli Noční vlci a ich sympatizanti terčom kritiky zo strany ministra obrany Jaroslava Naďa a štátneho tajomníka ministerstva zahraničných vecí Martina Klusa.

Na *palette* [označilo](#) protiruské sankcie za neúčinné, neefektívne a drahé pre ich iniciátorov. Tieto tvrdenia sa opierali o údajnú štúdiu nemenovaných ruských expertov. *Armáda Ruskej Federácie* šírila príspevky, v ktorých sa [snažila](#) pozitívne vykresliť aktivity vojakov ruskej armády v Sýrii. Jeden z nich [vytvára](#) dojem, že sa Ruská federácia snaží predísť vzniku humanitárnej krízy v oslobodených oblastiach Sýrie. Viacero aktérov sa zameralo aj na napäté americko-ruské vzťahy. Podľa *Armádneho magazínu* by súčasnej situácii najviac [pomohlo](#) rozmiestnenie rakiet na Kube. V ich naratíve sovietske rakety rozmiestnené na Kube „zachránili kolektívny Západ pred hlúpym a unáhleným činom, ktorý by mohol zničiť milióny ľudských životov. Aj teraz by ich zachránili.“

Hlavný denník sa [zamerá](#) na grandiózny kúsok dvoch ruských bombardérov, ktoré akosi bez povšimnutia preleteli ponad Čiernym morom počas vojenského cvičenia Sea Breeze.

Facebooková stránka *Informácie bez cenzúry* [zdieľala](#) časť rozhovoru webu s problematickým obsahom internetovej televízie *zvtv.sk* s bývalým prezidentom SR Ivanom Gašparovičom. Podľa Gašparoviča je s Ruskom potrebné spolupracovať v oblastiach vedy a obrany. Zároveň tvrdí, že Rusko je vnímané ako nepriateľ kvôli mocenským záujmom EÚ a NATO.

Armádny magazín [informoval](#) o zablokovaní prístupu do Fínskeho zálivu zo strany Ruska. Oficiálne bol tento krok vykonaný kvôli vojenskému cvičeniu, no podľa expertov to bola snaha zablokovať prístup NATO do tohto regiónu. *Armáda Ruskej Federácie* [šírila](#) separatistický naratív o údajnom bezhlavom bombardovaní na východe Ukrajiny. Mali sa na ňom podieľať príslušníci ukrajinskej armády a pravicových bataliónov.

Medzi základné komunikačné stratégie aktérov šíriacich prokremel'skú propagandu patrí snaha vykresliť Rusko ako martýra brániaceho sa agresii západných mocností, nekritické preberanie vyjadrení predstaviteľov Ruskej federácie, historický revizionizmus (predovšetkým v spojitosti so ZSSR), obhajoba anexie Krymu a proruských separatistov na východnej Ukrajine a zdôrazňovanie ruskej vojenskej prevahy.

Bielorusko

V prípade naratívov, ktoré podporujú bieloruský režim a sú šírené slovenskými webmi s problematickým obsahom vyvstávajú do popredia v podstate tí istí aktéri ako v prípade prokremel'skej propagandy. Teda *Armádny magazín*, *ExtraPlus*, *Hlavný denník*, *Hlavné správy*, *Na palette* a *Slobodný vysielateľ*, ale aj *DAV DVA*. Rozdiel je predovšetkým na poli facebookových stránok. Tu boli pomyselnými lídrami v šírení bielorúskej propagandy stránky

Matteo Salvini - Sympatizanti z Čech, Moravy, Slezska a Slovenska, Milujeme Rusko, Národný snem, Sila pravdy, Spravodajská Alternatíva a Zdrojj.

Začiatok mája sa niesol v stále pokračujúcej snahe vykresliť Alexandra Lukašenka za legitímne zvoleného prezidenta Bieloruska. *Hlavný denník* [označil](#) vyhlásenie bieloruského ministerstva zahraničných vecí za epochálne vyhlásenie k politike USA. V skutočnosti však iba odklonilo pozornosť smerom na domnelé problémy USA.

Zdrojj krátko po zadržení Prataševiča [šíril](#) bieloruskú propagandu, podľa ktorej je Prataševič neonacista. *Hlavný denník* ho [označil](#) za agenta Západu a nútené pristátie lietadla za Lukašenkov husársky kúsok. Podobne k tejto téme pristúpilo aj *Na palete*. Prataševičovo zadržanie bolo podľa tohto média výsledkom vydarenej spravodajskej akcie Lukašenka. *Milujeme Rusko* k tejto téme [pristúpilo](#) zľahčováním celého diania cez akúsi paralelu s núteným pristátím lietadla bolívijského prezidenta Eva Moralesa v Rakúsku v roku 2013.

Podobne ako ostatní dezinformační aktéri aj *Hlavné správy* [vinili](#) Západ z prehnanej reakcie voči tomuto daniu. Pomyselnú korunku týmto naratívom [nasadila](#) facebooková stránka *Spravodajská Alternatíva*, ktorá sa [snažila](#) vykresliť Prataševiča ako príslušníka fašistického práporu Azov. Pomáhala si pritom predovšetkým zdrojmi, ktoré sú príznačné pre šíriteľov prokremel'skej propagandy. Všetkých dezinformačných aktérov však napokon spojila snaha legitimizovať Lukašenkov krok a bagatelizovať riziko, v ktorom sa ocitli všetci cestujúci lietadla Ryanair.

V júli médium *Na palete* [obvinilo](#) slovenský rezort diplomacie zo zásahu do vnútorných vecí Bieloruska. Podobne reagoval aj *Hlavný denník*, ktorý si ale [pomohol](#) reakciou facebookového profilu. Týmito článkami iba napomáhali snahám legitimizovať Lukašenkov režim a ospravedlniť dianie z konca mája.

Armádný magazín [priniesol](#) vyjadrenie ruského ministra zahraničných vecí Sergeja Lavrova, podľa ktorého západné krajiny „*podnikajú pokusy o destabilizáciu situácie na hraniciach Ruska a susedných krajín, vrátane Bieloruska a Moldavska*“.

August sa niesol v znamení pokračujúcich snáh o delegitimizáciu slovenského rezortu diplomacie a EÚ. Podľa *Veci verejné* [chce](#) minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Ivan Korčok „*aj naďalej zasahovať do vnútorných záležitostí Bieloruska*“.

Národný snem [pracoval](#) s naratívom, podľa ktorého má slovenský rezort diplomacie „*nadväzovať, udržiavať a rozvíjať priateľské vzťahy so všetkými štátmi sveta*“ a nemá prečo kritizovať dianie v týchto štátoch.

Maďarsko

Podobné typy dezinformačných aktérov šírili v skúmanom období aj naratívy v línii s oficiálnym postojom Maďarska. Spomedzi webov s problematickým obsahom to boli predovšetkým *ExtraPlus*, *Hlavný denník*, *Hlavné správy* a *Slobodný vysielateľ*. A medzi nedôveryhodnými facebookovými stránkami dominovali *Informácie bez cenzúry*, *Matteo*

Salvini - Sympatizanti z Čech, Moravy, Slezska a Slovenska, Milujeme Rusko, Národný snem, Neprojdou - NO pasaran a Odboj V4.

V máji takéto príspevky zaznamenané neboli. Zmenu priniesol až nasledujúci mesiac. Stránka *Matteo Salvini - Sympatizanti z Čech, Moravy, Slezska a Slovenska* [šírila](#) článok *Hlavného denníka*, ktorý [vyzdvihoval](#) postoj maďarského premiéra Viktora Orbána. Táto situácia súvisela s futbalovým zápasom, na ktorom maďarskí fanúšikovia nepokľakli na znak solidarity s obeťami rasizmu a zároveň vypískali írsky tím, ktorý konal inak. Orbán povedal, že „*politika nemá v športe miesto*“ a pokľaknutie írskemu tímu „*označil za provokáciu namierenú proti maďarským fanúšikom*“.

Niektorí aktéri zdieľali postoj maďarskej vlády v boji proti propagácii homosexuality na školách. A stránka *Neprojdou - NO pasaran* [sa](#) v tejto téme opakovane [postavila](#) na stranu maďarskej vlády a proti kritickým reakciám EÚ.

[Pokračoval](#) aj naratív v prospech Orbánovho boja proti homosexualite na školách. *Odboj V4* sa pritom [opieral](#) o článok *Hlavného denníka*. V tejto téme viacerí aktéri šírili naratív namierený proti výzve EK, aby Maďarsko pozmenilo sporný zákon. *Slobodný vysielateľ* [okomentoval](#) Orbánovo rozhodnutie nezmeniť sporný zákon nasledujúcim výrok: „*Takto to vyzerá, keď krajinu vedie politik, ktorý rozumie pojmu zvrchovanosť a nezávislosť.*“

Začiatok augusta ovplyvnilo problematické vyjadrenie predsedu maďarského parlamentu Lászlóa Kövéra pri odhalení pamätníka v Šamoríne. Toto vyjadrenie ostro kritizoval minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Ivan Korčok. Niektorí aktéri dezinformačnej scény vycítili príležitosť a [začali](#) rozduchávať vášne proti Korčokovi a na obranu Maďarska.

Témou sa stalo aj pripravované maďarské referendum o ochrane detí pred pedofíliou, ktoré priamo nadväzuje na už spomínaný sporný zákon. *Milujeme Rusko* v tejto veci [skonštatovalo](#), že „*referendom sa ukáže a prejaví vôľa ľudu, ktorá je nad rámec akejkoľvek európskej inštitúcie*“. Ďalší aktéri začali riešiť plánovanú návštevu pápeža na Slovensku a v Maďarsku, a to bojkotom protipandemických opatrení.

Naratívy proti očkovaniu a pandemickým opatreniam

Medzi hlavné témy, ktoré v posledných mesiacoch rezonovali na sociálnych sieťach, patrilo aj očkovanie a vládne nariadenia na zastavenie šírenia nákazy Covid-19. Dezinformačné naratívy o vakcínach, ich vedľajších účinkoch či o pandemických opatreniach sa vyskytovali počas celého skúmaného obdobia. Táto škodlivá rétorika mohla prispieť k neochote očkovať a rešpektovať opatrenia, čo momentálne patrí medzi najvážnejšie výzvy, ktorým Slovensko čelí.

K 24.8.2021 [bolo](#) zaočkovaných aspoň jednou dávkou vakcíny 42,14% obyvateľstva, napriek tomu, že v marci 2021 [deklarovalo](#) vôľu zaočkovať sa proti Covid-19 61% respondentov. Podľa [prieskumu](#) „*Ako sa máte, Slovensko*“ z júla 2021 navyše počet ľudí, ktorí vakcináciu na Covid-19 jednoznačne odmietajú, výrazne narástol. Odmietavý postoj k očkovaniu má až 36%

opýtaných, čo je od mája vzostup o 5%. Pritom takmer tretina nezaočkovaných respondentov uviedla, že by sa zaočkovať dala, ak by bolo preukázané, že vakcíny sú dostatočne bezpečné.

Strach z očkovania vyvolávajú a podporujú dezinformačné naratívy, ktoré šíria vybrané osoby, weby a stránky. Tomu nasvedčuje aj fakt, že v marci 2021 iba 56% Slovincov a Slovákov [verilo](#) farmaceutickým firmám a ich vakcínam. Dezinformačná scéna využíva, okrem vytvárania strachu z vakcín, taktiež taktiku bagatelizovania ochorenia Covid-19. Podľa [prieskumu](#) GLOBSEC bolo na jar tohto roku až 46% obyvateľov presvedčených, že čísla obetí koronavírusu sú nadhodnotené, pričom oproti októbru 2020 sa jedná až o 10% nárast.

Zároveň sú v dezinformačnom prostredí skloňované slová ako apartheid, totalita, segregácia či diskriminácia, pričom ich rozmach bol zaznamenaný od konca júna. S nárastom toxickéj rétoriky korelovali prejavy občianskej nespokojnosti vo forme protestov na hraniciach a v hlavnom meste. Demonštrácie je možné považovať za vyvrcholenie negatívnych nálad a frustrácie v spoločnosti, ktoré dezinformačné naratívy jednoznačne podporili.

Z uvedeného sa teda javí, že obyvatelia Slovenska veria veľkému množstvu dezinformácií, ktoré im bránia vo vakcinácii, poprípade v pochopení dôležitosti vládnych nariadení. V tejto časti sa preto budeme venovať dezinformačným naratívom spojeným s očkovaním a pandemickými opatreniami. Tieto naratívy sme preskúmali vyhľadávaním slov a ich vyskloňovaných verzií, ktoré sa počas skúmaného obdobia objavovali najčastejšie. Základné vyhľadávané výrazy predstavovali apartheid, podľudia apartheid, podľudia a nadľudia, diskriminácia, fašizmus, totalita, segregácia, farmafirmy, teror, dehumanizácia, gestapo, segregácia a protest.

Zavádzajúce informácie a nepravdivé tvrdenia šírili najmä niektorí opoziční politici, dezinformačné médiá a stránky na Facebooku, ktoré sú známe produkovaním škodlivého obsahu. Medzi médiá s problematickým obsahom patria napríklad *Hlavné správy*, *Hlavný denník*, *Extra plus* či *Mimoriadne správy*. Zo stránok na Facebooku šírili dezinformačné a zavádzajúce informácie napríklad *Informácie bez cenzúry*, *Matovičov cirkus*, *Prečo médiá mlčia*, *Čo Vy na to, občania?*, *Trúba N* a pod.

Najväčší počet interakcií na Facebooku však mali opoziční politici, ktorí svojou rétorikou pracujúcou s negatívnymi emóciami vytvárali strach a pocit nebezpečia. Svoj dosah zvyšovali zahlcovaním informačného prostredia, vzájomným zdieľaním statusov a v neposlednom rade svojimi naratívami inšpirovali k ďalšej činnosti ostatné dezinformačné médiá a stránky.

V máji na dezinformačnej scéne postupne doznievala debata okolo vakcíny Sputnik V, ktorá sa zhodovala s rétorikou ruskej vakcinačnej kampane. Zatiaľ čo pri vakcínach vyrobených v západných krajinách boli zveličované ich vedľajšie účinky, vakcíny Sputnik V mali údajne [zachraňovať](#) životy bez akýchkoľvek komplikácií. Rusko bolo oslavované ako záchranca, odporcovia ruskej vakcíny boli zase označovaní za agentov veľkých farmaceutických firiem.

Antivakcinačná rétorika do výraznej miery dominovala na sociálnych sieťach. Naratívy proti očkovaniu využívali najmä strach ľudí z neznáameho, pričom argumenty sa často sústreďovali

okolo neschopnosti predpovedať [vedľajšie účinky](#), ktoré sa prejavajú až v budúcnosti. V súvislosti s vakcínami sa šíri najmä prívlastok „experimentálne“. Vládni predstavitelia, konzílium odborníkov a iní zástancovia očkovania boli obviňovaní z „[genocídy](#)“ vlastného národa.

Pri informovaní o očkovaní používala dezinformačná scéna zväčša [nepodložené](#) tvrdenia alebo informácie vytrhnuté z kontextu. Očkovanie údajne pomáha vírusu zmutovať, zaočkovanie ľudí predstavujú väčšie riziko šírenia nákazy ako nezačkovaní, očkovanie [predstavuje](#) väčšie riziko ako samotný vírus a je dokonca možné, že očkovanie proti Covid-19 zabije viac ľudí ako zachráni. Zveličované boli tiež počty úmrtí na očkovanie proti novému koronavírusu, publikované boli správy, že vakcíny proti novým mutáciám vôbec [nefungujú](#) a na Covid-19 malo údajne zomierať viac zaočkovaných ako nezačkovaných ľudí. V neposlednom rade boli produkované naratívy pracujúce s negatívnymi emóciami, ako napr. očkovať nás chcú ako dobytkov, pre farmaceutické firmy a vládnych predstaviteľov sú občania iba laboratórne myši a pod.

Okrem šírenia nepravdivých informácií bola na sociálnych sieťach zneužitá aj náhla smrť moderátora Jula Viršíka. Okamžite po zverejnení tragickej udalosti dala slovenská dezinformačná scéna jeho úmrtie do súvislosti s očkovaním proti Covid-19, ktoré absolvoval vyše mesiac a pol pred svojou smrťou. Ani výsledky súdnej pitvy, ktorá určila ako príčinu smrti infarkt, nezastavili stránky ako [Hlavné správy](#) a [Infovojna](#) v propagovaní zavádzajúcich tvrdení.

Totožne sa dezinformačná scéna zachovala aj pri incidente dánskeho futbalistu Christiana [Eriksena](#), ktorý skolaboval v júni na futbalovom zápase. Konšpirátori tvrdili, že na vine je očkovanie, ktoré mal športovec údajne absolvovať iba pár dní pred futbalovým stretnutím, čo hovorca Dánskej futbalovej federácie vyvrátil.

V júni vzbudilo búrlivé diskusie rozhodnutie očkovať proti vírusu Covid-19 adolescentov od 12 rokov. Dezinformačné naratívy pracovali najmä s [negatívnymi](#) emóciami, čím ešte viac polarizovali spoločnosť. Najčastejšie sa hovorilo o deťoch ako o pokusných králikoch, o vysokom riziku zápalu srdcového svalu, či dokonca smrti.

Dietológ Igor [Bukovský](#) informoval napríklad o zastrašovaní, šikanovaní a diskriminácii detí, ktoré nebudú zaočkované. Podľa ďalších aktérov mali byť neočkované deti trestané, týrané a do škôl buď vôbec [nevpustené](#) alebo segregované od ostatných. Tí, ktorí s očkovaním adolescentov súhlasia, boli označení za „politických pedofilov“. Medzi obľúbené príspevky sa zaradili tiež klamstvá, ako napr. deti budú očkovať pochybné zdravotné sestry v školách, očkovanie bude pre žiakov povinné, vakcíny sú experimentálne chemikálie, ktoré zmrazia adolescentov a podobne.

Na prelome júna a júla prišli dezinformační aktéri s novou rétorikou, ktorou boli schopní prehliť rozdelenie už aj tak polarizovanej spoločnosti. Jednoznačne najčastejšie sa objavoval dezinformačný naratív o diskriminácii a „apartheide“. Podľa údajov zozbieraných pomocou analytického nástroja CrowdTangle bol apartheid spomenutý od mája do polovice augusta

tohto roku až v 427 príspevkoch, z toho v júli 291-krát. Najväčšiu pozornosť si s týmto naratívom získali najmä opoziční poslanci, ktorých príspevky o apartheide zaznamenali státisíce interakcií. „Apartheid“ sa objavil v súvislosti s povinnou karanténou pre nezaočkovaných proti Covid-19 a s obmedzeniami, ktoré sa na ľudí bez vakcíny vzťahujú, ako napríklad potreba negatívneho testu na Covid-19.

V súvislosti s „apartheidom“ patrili medzi ďalšie často skloňované heslá fašizmus a totalita, segregácia či rozdelenie občanov na dve kategórie. Tvrdenia o kategorizácii na „nadľudí“ a „podľudí“ patrili na dezinformačnej scéne medzi najobľúbenejšie. Tento naratív sa objavil na Facebooku len v júli 168-krát v nami zvolenej vzorke dezinformačných aktérov a stránok šíriacich problematický obsah.

Vláda údajne rozdelila obyvateľstvo na dve skupiny, na „nadľudí“, čiže zaočkovaných, a na „podľudí“, teda nezaočkovaných. „Podľudia“ sú údajne systematicky diskriminovaní, dehumanizovaní, siahla sa na ich slobodu, sú im odopierané základné ľudské práva a dochádza k ich [segregácii](#). Sú utláčaní a ponižovaní len preto, že majú iný názor ako druhá časť spoločnosti. Vláda bolo dokonca obvinená z prenasledovania nezaočkovaných a z výziev k ich lynčovaniu.

Dôležitú časť dezinformačnej scény zaberajú prirovnania aktuálneho diania na Slovensku v spojitosti s pandemickými opatreniami k Severnej Kórei, k minulému režimu v Juhoafrickej republike, k segregácii Afroameričanov v USA či k nacistickému vyčistiťiu na Židoch.

Obzvlášť častým bol posledný naratív, keďže hlavným šíriteľom sa podarilo nájsť veľké množstvo paralel. Režim, ktorý vláda nastavila bol nazývaný „[očkovací apartheid](#)“ či „očkovací fašizmus“. Nezaočkovaní ľudia boli prirovnaní k Židom počas nacistického Nemecka, pričom COVID pasy vraj slúžia ako žltá hviezda, na označenie tých „dobrých“ a „zlých“.

Minister zdravotníctva a lekári, ktorí podporujú očkovanie boli prirovnávaní k nacistickému doktorovi [Mengele](#), keďže vakcináciou majú vykonávať masový experiment na ľuďoch. Ako za totality má „očkovacia propaganda“ umlčať všetkých tých, ktorých názory nie sú v súlade s tými vládnymi. Hlavným cieľom údajne je, aby mali všetci totožný názor a rovnaké videnie sveta. Dezinformačná scéna [vidí](#) za očkovacou kampaňou [farmaceutické firmy](#), ktoré chcú generovať zisky bez ohľadu na [ľudské zdravie](#). Prezidentka, vládni predstavitelia, konzílium odborníkov a všetci zástancovia očkovania sú označovaní za „agentov Pfizeru“.

Vďaka rétorike podporujúcej obavy a negatívne emócie sa dezinformačnej scéne podarilo zvýšiť napätie v spoločnosti, ktoré vyústilo do rozsiahlych demonštrácií v júli a na začiatku augusta. Na protestoch pod oknami doktorov sa zúčastnila hŕstka agresívnych občanov, ktorých demonštrácie podporili známe dezinformačné médiá, s tým, že ľudia majú právo verejne ukázať svoju nespokojnosť s pandemickými opatreniami. Lekári presadzujúci očkovanie čelili dlhší čas snahám spochybníť ich odbornosť aj motiváciu. Infektológovia Vladimír Krčméry a Pavol Jarčuška a pediatrička Elena [Prokopová](#) boli [napríklad](#) obviňovaní z toho, že slúžia farmafirmám a sú platení Pfizerom.

Väčšiu pozornosť dezinformačnej scény však vzbudili protesty na štátnych hraniciach, v reakcii na rozhodnutie o prísnejších hraničných kontrolách, a následná séria demonštrácií v Bratislave pred štátnymi inštitúciami. Na týchto protestoch sa buď priamo zúčastnili alebo ich verejne podporili viacerí opoziční politici. V príspevkoch, v ktorých boli ľudia [vyzývaní](#) na protest sa nachádzala vyššie spomenutá rétorika a skloňovali sa pojmy ako apartheid, fašizmus, diskriminácia, štátny teror, kategorizácia ľudí či segregácia.

V prípade protestov na hraničných priechodoch sa na dezinformačnej scéne podarilo vytvoriť dojem, že štát zasahuje do ľudských práv významnej časti obyvateľstva, pričom jeden z hlavných donucovacích prostriedkov je uzavretie niektorých hraničných priechodov, sprísnené kontroly na hraniciach a povinná karanténa pre nezaočkovaných. Do popredia sa dostávali najmä argumenty o relatívne dobrej epidemiologickej situácii na Slovensku a nižšej úmrtnosti delta variantu vírusu. To podľa dezinformačnej scény potvrdzuje, že nové opatrenia majú jediný cieľ, a to terorizovať a šikanovať obyvateľstvo. Polícia bola prirovnávaná ku [gestapu](#) a viaceré dezinformačné médiá informovali o údajnej policajnej brutalite na protestoch.

Na demonštrácie v hlavnom meste sa internetovým priestorom šírilo veľké množstvo pozvánok, ktoré zverejňovali opoziční politici, dezinformačné médiá a stránky na Facebooku. Výzvy boli aj v týchto prípadoch podporené vyššie spomenutými dezinformačnými naratívami umocňujúcimi negatívne emócie.

Okrem toho, subjekty, ktoré na protesty pozývali, zverejňovali v rovnakom období statusy a videá útočiacie na „hegeromatovičovú vládu“, [spochybňovali](#) dôležitosť pandemických opatrení či účinnosť očkovania. Objavili sa tiež dezinformácie, ktorých cieľom bolo vyburcovať ľudí, ako napr. o správy o údajných snahách ministra vnútra [odobrať](#) nezaočkovaným občanom volebné právo.

Videá z protestov, či už z hraničných priechodov alebo z Bratislavy, patrili medzi príspevky s vysokým počtom interakcií na sociálnych sieťach. Mnohé z nich boli zavádzajúco a manipulatívne komentované alebo zobrazovali iba časť reality. Najvirálnejšie boli zábery z protestov 23. júla pred Národnou radou SR, pričom najsledovanejšie [video](#) bolo od Ľuboša Hricu s takmer 1,14 miliónom zhliadnutí. Medzi ďalšie videá s vysokou sledovanosťou patrili podporné videá a videá s vystúpeniami opozičných politikov, ktoré zdieľali aj viaceré stránky na Facebooku.

Zdroje

Konšpiratori.sk. *Kritéria na zaradenie stránky do databázy*. Dostupné z: <https://konspiratori.sk/kriteria>

Postoje k očkovaniu. Ako sa máte, Slovensko?. 2021. Dostupné z: <https://www.akosamateslovensko.sk/tema/postoj-k-ockovaniu/>

Stav očkovania: Svet a Slovensko (vývoj, mapy a poradie). Dáta bez pátosu. 2021. Dostupné z: <https://databezpatosu.sk/stav-ockovania-covid-19-vo-svete/>

Dominika Hajdu, Katarína Klingová, Iveta Kupková a Daniel Milo. *Ako sa brániť proti informačným operáciám: Príručka pre komunikátorov*. GLOBSEC: Centre for Democracy & Resilience. 13/02/2020. Dostupné z: https://www.globsec.org/wp-content/uploads/2020/02/GLOBSEC_Príručka-pre-komunikátorov_dvojstránky.pdf

Dominika Hajdu, Katarína Klingová, Daniel Milo a Miroslava Sawiris. *GLOBSEC Trends 2021: Central and Eastern Europe one year into the pandemic*. GLOBSEC: Centre for Democracy & Resilience. 03/06/2021. Dostupné z: https://www.globsec.org/wp-content/uploads/2021/06/GLOBSEC-Trends-2021_final.pdf

Dominika Hajdu, Katarína Klingová. *Voices of Central and Eastern Europe: Perceptions of democracy & governance in 10 EU countries*. GLOBSEC: Centre for Democracy & Resilience. 23/06/2020. Dostupné z: <https://www.globsec.org/wp-content/uploads/2020/06/Voices-of-Central-and-Eastern-Europe-read-version.pdf>

Dominika Hajdu, Katarína Klingová, Miroslava Sawaris. *GLOBSEC Vaccination Trends: Perceptions from Central & Eastern Europe*. GLOBSEC: Centre for Democracy & Resilience. 27/04/2020. Dostupné z: <https://www.globsec.org/wp-content/uploads/2021/04/GLOBSEC-Vaccination-Trends.pdf>

Daniel Milo. *The image of Russia in Central & Eastern Europe and the Western Balkans. Russia: mighty Slavic brother or hungry bear next-door?* GLOBSEC: Centre for Democracy & Resilience. 12/04/2021. Dostupné z: <https://www.globsec.org/wp-content/uploads/2021/04/Image-of-Russia-Mighty-Slavic-Brother-or-Hungry-Bear-Nextdoor.pdf>

INFOSECURITY.SK

Autori:

Katarína Drevená, analytička Infosecurity.sk

Branislav Jamriška, analytik Infosecurity.sk

Andrej Struhár, analytik Infosecurity.sk

Editori:

Peter Dubóczy, zástupca šéfredaktora Infosecurity.sk

Matej Spišák, šéfredaktor Infosecurity.sk

Výskum bol realizovaný v rámci projektu *Infosecurity.sk: Aktívne proti dezinformáciám*, a to na základe zmluvy č. MVZP/2021/12 o poskytnutí dotácie v oblasti Medzinárodné vzťahy a zahraničná politika SR v pôsobnosti MZVEZ SR.

MINISTERSTVO

**ZAHRAŇIČNÝCH VECÍ
A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

Názory a tvrdenia vyjadrené v tomto dokumente nepredstavujú oficiálne stanovisko Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. Za obsah dokumentu sú zodpovední výlučne jeho autori.

